

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 281/2010-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 30. augusta 2010 predbežne prerokoval sťažnosť RNDr. L. Z., T., zastúpeného advokátom JUDr. P. H., B., vo veci namietaného porušenia čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena podľa čl. 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 10 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 25 Co/69/2009 a 25 Co/70/2009 zo 16. februára 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť RNDr. L. Z. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. apríla 2010 doručená faxom a 3. mája 2010 doplnená v origináli sťažnosť RNDr. L. Z. (ďalej len

„sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), svojho základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena podľa čl. 19 ods. 1 ústavy a podľa čl. 10 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 25 Co/69/2009 a 25 Co/70/2009 zo 16. februára 2010 (ďalej aj „namietaný rozsudok“).

Sťažovateľ uviedol, že sa žalobou podanou Okresnému súdu Topoľčany (ďalej len „okresný súd“) domáhal od Ing. V. T... (ďalej len „žalovaná v 1. rade“), M. (ďalej len „žalovaný v 2. rade“) a S., B., ochrany osobnosti a náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Vec bola okresným súdom vedená pod sp. zn. 5 C/157/2008. Okresný súd rozhodol vo veci rozsudkom zo 6. apríla 2009 tak, že žalobu v celom rozsahu zamietol. K zamietnutiu žaloby dospel na základe záveru, že návrh sťažovateľa nie je dôvodný a nie sú splnené predpoklady na zaviazanie žalovanej v 1. rade ani žalovaného v 2. rade na ospravedlnenie ani na priznanie nemajetkovej ujmy v peniazoch, keďže okresný súd nemal v konaní *„za preukázané, že by došlo zo strany žalovanej v 1. rade k takému závažnému zásahu do práva navrhovateľa na ochranu jeho osobnosti, ktoré by spočívalo v znížení jeho dôstojnosti, vážnosti pred verejnosťou, jeho osobnej cti, či dobrej povesti“*.

Proti zamietavému prvostupňovému rozsudku podal sťažovateľ odvolanie s odôvodnením, že vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, že súd prvého stupňa taktiež neúplne zistil skutkový stav veci, keďže nevykonal ním navrhnuté dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností. Sťažovateľ ďalej v odvolaní proti rozsudku okresného súdu v jeho právnej veci dôvodil tým, že *„súd prvého stupňa nesprávne vec právne posúdil tým, že nepoužil správne ustanovenie právneho predpisu a nedostatočne zistil skutkový stav“*.

O odvolaní sťažovateľa rozhodol krajský súd namietaným rozsudkom, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny. Krajský súd odôvodnil svoj potvrdzujúci rozsudok v podstate tým, že v okolnostiach daného prípadu nedošlo k takému

zásahu, ktorý by bol neoprávnený a zároveň spôsobilý privodiť ujmu na osobnosti sťažovateľa.

Podľa sťažovateľa rozsudkom krajského súdu sp. zn. 25 Co/69/2009 a 25 Co/70/2009 zo 16. februára 2010 došlo k porušeniu jeho označených práv, čo v ďalšej časti sťažnosti podrobnejšie odôvodňuje.

K predmetnému žalobnému návrhu sťažovateľ uviedol, že jeho podstatou „bola skutočnosť, že žalovaná v I. rade svojim vystúpením v N. 8. 2. 2007, ktoré bolo široko medializované, verejne vyhlásila o osobe navrhovateľa nepravdivé informácie a neodôvodnenú excesívnu kritiku“. Uvedené nepravdivé skutočnosti pritom vo svojom vystúpení jednoznačne prezentovala ako pravdivé.

V sťažnosti sa ďalej uvádza:

«3. Žalovaná v I. rade dňa 8. 2. 2007 pri svojom prejave v N. pritom vôbec nebola vyzvaná, aby zhodnotila prácu bývalých riaditeľov úradov práce, soc. vecí a rodiny, ako to vo svojom odôvodnení uvádza krajský súd.

4. Otázka poslankyne S., na ktorú v rámci hodiny odpovedí ako členka vlády odpovedala, znela: „aké kvalifikačné predpoklady museli splniť novovymenovaní riaditelia úradov práce, soc. vecí a rodiny.“

5. Z tohto faktu vyplýva, že žalovaná v I. rade svojvoľne a bez toho, aby na to mala bezprostrednú príčinu, začala s kritikou bývalých riaditeľov a aj sťažovateľa, a pritom uviedla skutočnosti, ktoré v prípade sťažovateľa boli nesprávne a nepravdivé. Vedome teda uviedla nepravdivé skutočnosti o jeho osobe a tiež vyslovila na jeho adresu hodnotiaci úsudok, v ktorom boli použité výrazy, a miery expresivity nebola správne posúdená odvolacím súdom.

6. Žalovaná v I. rade totiž v tomto prípade vystúpila ako členka vlády, ministerkou rezortu, v ktorom bol sťažovateľ zamestnaný. Ako jeho nadriadená mala možnosti, ktoré jej dávajú predpisy pracovného práva a úprava štátnozamestnaneckého pracovného pomeru na jeho prípadnú kritiku alebo iné kroky (ktoré aj využila a dňa 10. 1. 2007 predložila ako

ministerka do vlády materiál, na základe ktorého vláda SR odvolala 39 riaditeľov úradov PSVaR).

7. Cieľom tohto excesu nemohla a ani nebola kritika, pretože predmetný hodnotiaci úsudok bol vyslovený v politickej debate v parlamente, bol určený politickej súperke z opozičnej politickej strany a taktiež širokej verejnosti, ktorá mala možnosť sledovať TV prenos z jej vystúpenia.

8. Uvedený exces bol prednesený na pôde, kde sťažovateľ nebol prítomný, vôbec nemohol vystúpiť, nemohol na túto kritiku odpovedať, ani sa adekvátnym spôsobom brániť alebo obhajovať, pretože vystúpenie žalovanej v 1. rade bolo medializované prostredníctvom televízie pre najširší okruh ľudí.

9. Z uvedeného je nepochybné, že úvahy krajského súdu o dobrej viere žalovanej v 1. rade neboli v priebehu ani prvostupňového ani odvolacieho konania preukázané, súd nemal žiadnu oporu vo vykonanom dokazovaní, aby vyslovil takýto právny názor.

10. Tvrdenie žalovanej v 1. rade prezentované 8. 2. 2007 v N., že navrhovateľ je postavený mimo činnú službu pre podozrenie zo spáchania trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa a porušovania zákona o štátnej službe bolo v deň, keď bolo takouto formou medializované, celkom jednoznačne nepravdivé.

11. Právny názor súdu o tom, že prednesená kritika bola svojou formou primeraná, krajský súd nijako v odôvodnení nerozvedol. Odvolávanie sa na to, že sťažovateľ ako štátny zamestnanec sa stal osobou verejného záujmu, však nerieši podstatu uvedenej kritiky, ani to, na základe čoho súd usúdil o jej primeranosti (napr. „Za necelé tri roky vymenil cca 2/3 personálu, protizákonne vyhodil z úradu ľudí, ktorí súdnou cestou dokázali jeho protizákonné konanie.“), keď vôbec neskúmal okolnosti a detaily predmetných úkonov, kde riaditeľ úradu len vykonával pokyny ústredia, ako postupovať so zamestnancami, ktorí napríklad neurobili skúšky.

12. Takýto postup krajského súdu pri hodnotení každého jednotlivého výroku, na ktorý poukazoval sťažovateľ, odhaľuje povrchnosť celého konania v tejto veci, zmätočnosť v hodnotení dôkazov a nedostatočné vysporiadanie sa s argumentmi a právnymi názormi sťažovateľa.

13. V predmetnom konaní sťažovateľ jasne uviedol, že sa výrokmi žalovanej v 1. rade cítil zneužitý na cudzie politické hry na pôde parlamentu a nemohúcnosť bezprostredne vykonať niečo na svoju obranu vnímal ako ťažkú ujmu na svojej cti a dôstojnosti.

14. Sme presvedčení, že skutočnosť, že osoba sťažovateľa bola zneužitá na podporu politického názoru, ktorý bol prezentovaný pred verejnosťou, zástupcami všetkých masmédií a televíziou vysielaný pre najširší okruh prijímateľov, pričom boli vyslovené a zverejnené jednoznačne nepravdivé informácie o jeho osobe, a použitá voči nemu kritika založená na účelovo prekrútených skutočnostiach nebola predmetom dokazovania a detailného posudzovania v celom predmetnom konaní.

15. Postupom krajského súdu tak došlo k zásahu do sťažovateľovho práva na ochranu jeho dôstojnosť, občiansku a profesionálnu česť a povesť.

16. Podstatou osobnosti jednoznačne sú jej vzťahy k vnímanej skutočnosti, k druhým ľuďom, ku kultúrno-spoločenským hodnotám a k aktuálnemu stavu spoločensko-politického diania. Tieto vzťahy sa prejavujú v styku s ľuďmi, v konaní a chovaní človeka, pričom každá osobnosť, hoci má všeobecné vlastnosti všeľudskej povahy, zároveň má svojrázne a neopakovateľné rysy, ktoré odrážajú špecifické historické podmienky doby, jej vzdelania, povolania a spoločenského zaradenia.

17. Rôznosti prejavov jednotlivých stránok ľudskej osobnosti zodpovedá aj možné široké spektrum možných neoprávnených zásahov proti niektorej z týchto zložiek osobnosti. Pretože sa jedná o najvlastnejšiu, najinternejšiu a najintímnejšiu sféru človeka a zásah do nej je veľmi často pociťovaný s veľkou intenzitou, je preto nepochybne vecou zákona poskytovať tejto osobnostnej sfére príslušnú právnu ochranu, ktorú Ústava Slovenskej republiky vyjadruje vo svojich princípoch úcty demokratického právneho štátu k právam a slobodám človeka a občana.»

V sťažnosti sa taktiež tvrdí, že „Nevykonaním ani jedného sťažovateľom navrhovaného výsluchu svedkov došlo podľa nášho názoru k odňatiu možnosti konať pred súdom. Išlo jednoznačne o taký postup súdov v predmetnej veci, ktorým znemožnili účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu ustanovenia OSP priznávajú.“.

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vydal tento nález:

„Krajský súd v Nitre, ako súd dovolací, svojím rozsudkom sp. zn. 25 Co/69/2009 a 25 Co/70/2009 zo dňa 16. 02. 2010 porušil základné právo sťažovateľa na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena, v zmysle článku 10 ods. 1) Listiny a čl. 19 Ústavy Slovenskej republiky, porušil základné právo sťažovateľa na právnu istotu vyplývajúcu z čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1) v spojitosti s čl. 46 ods. 4) Ústavy.

Rozsudok Krajského súdu v Nitre sp. zn. 25 Co/69/2009 a 25 Co/70/2009 zo dňa 16. 02. 2010 sa zrušuje a vec sa vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Krajský súd v Nitre je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy tohto konania.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti je sťažovateľom namietané porušenie čl. 1 ods. 1 ústavy, jeho základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena podľa čl. 19 ods. 1 ústavy a čl. 10 ods. 1 listiny, ako aj základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy rozsudkom krajského súdu sp. zn. 25 Co/69/2009 a 25 Co/70/2009 zo 16. februára 2010.

Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy je Slovenská republika zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

Podľa čl. 19 ods. 1 ústavy a čl. 10 ods. 1 listiny má každý právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 46 ods. 4 ústavy podmienky a podrobnosti o súdnej a inej právnej ochrane ustanoví zákon.

Jedna z kľúčových námietok sťažovateľa spočíva v tom, že v označenom konaní neboli vykonané ním navrhnuté dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností, konkrétne nebol súdom akceptovaný ani jeden návrh na vypočutie ním navrhnutých svedkov („z úradu kde pracoval, tak aj z kruhov jeho známych, priateľov či politicky činných ľudí z T.“), čím podľa neho išlo jednoznačne o taký postup súdov v predmetnej veci, ktorým mu bola ako účastníkovi konania znemožnená realizácia tých procesných práv, ktoré mu priznávajú ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), v dôsledku čoho mu bola namietaným rozsudkom krajského súdu odňatá možnosť konať pred súdom.

Výhrady sťažovateľa proti konaniu súdov sa týkajú aj toho, že pri posúdení medializácie tvrdeného zásahu do práva na ochranu jeho osobnosti vykladali a aplikovali všeobecne záväzné právne normy odlišným spôsobom ako v iných prípadoch a navyše neaplikovali doterajšiu judikatúru v tejto právnej otázke. Toto pochybenie dáva sťažovateľ

do spojitosti s predvídateľnosťou súdneho rozhodnutia, ktorá „*spolugarantuje právnu istotu a zabezpečuje dôveru v právo*“.

Súčasťou doterajšej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého poskytnutie ochrany konkrétnemu právu alebo slobode v konaní pred ústavným súdom prichádza v zásade do úvahy iba za predpokladu, pokiaľ ten, kto má v úmysle sa jej dovolať, najprv nevyčerpal všetky účinné opravné prostriedky, ktoré sú mu dostupné v konaní pred všeobecnými súdmi (m. m. IV. ÚS 201/04). Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd, tak ako sú uvedené v druhej hlave ústavy, totiž nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich (napr. I. ÚS 42/00).

Podľa § 236 ods. 1 OSP možno dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

Podľa § 237 písm. f) OSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Podľa prvej vety § 238 ods. 5 OSP dovolanie nie je prípustné ani vo veciach, v ktorých bolo napadnuté právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšujúcom trojnásobok minimálnej mzdy a v obchodných veciach desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo pohľadávky sa neprihliada.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu (II. ÚS 102/04, III. ÚS 302/08, IV. ÚS 309/08, III. ÚS 50/2010) odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok dáva (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom i k právnej stránke veci a pod.) s cieľom zabezpečenia spravodlivej ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Z obdobných právnych názorov vychádza aj judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (napr. rozhodnutia sp. zn. 5 Cdo 102/01 alebo sp. zn. 2 Cdo 13/2004, 1 Obdo V 76/2006).

Znemožnenie uplatnenia procesných práv, ktoré by inak mohol účastník pred súdom uplatniť a z ktorých bol v dôsledku nesprávneho postupu súdu vylúčený, je vadou konania v zmysle § 237 písm. f) OSP. Takáto vada zakladá prípustnosť dovolania proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, pričom dovolací súd musí na ňu vždy prihliadnuť.

Z uvedeného vyplýva, že medzi namietaným nedostatkom postupu krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 25 Co/69/2009 a 25 Co/70/2009 a jeho rozsudkom zo 16. februára 2010 a odňatím možnosti konať pred súdom z hľadiska § 237 písm. f) OSP nie je taká absencia súvislosti, ktorá by nepripúšťala uplatnenie tejto námietky ako dovolacieho dôvodu, a tým vylúčila právomoc dovolacieho súdu. Naopak, z viacerých prednesov sťažovateľa v dôvodnení sťažnosti je zrejmé, že jeho zásadné námietky sú obsahovo totožné s dovolacím dôvodom vyplývajúcim z citovaného ustanovenia § 237 písm. f) OSP, a v prípade podania dovolania by to bol práve dovolací súd, ktorý by bol príslušný na meritórne prerokovanie týchto námietok a ktorý by o ich oprávnenosti v konečnom dôsledku rozhodol. Na základe podaného dovolania by bol najvyšší súd v súlade so znením § 242 ods. 1 OSP po pripustení dovolania príslušným na preskúmanie napadnutého rozhodnutia nielen z dôvodov podľa § 237 písm. f) OSP, ale tiež z hľadiska ďalších dovolacích dôvodov uvedených v § 241 ods. 2 písm. b) a c) OSP, ktoré možno identifikovať v námietkach sťažovateľa, najmä pokiaľ ide o namietanú povrchnosť celého konania v tejto veci, zmätočnosť v hodnotení dôkazov a nedostatočné vysporiadanie sa s argumentmi a názormi sťažovateľa.

Z obsahu podanej sťažnosti ani zo zistení ústavného súdu na okresnom súde nevyplýva skutočnosť, že by sťažovateľ proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 25 Co/69/2009 a 25 Co/70/2009 zo 16. februára 2010 podal dovolanie. Ústavný súd vzhľadom na to dospel k záveru, že posúdenie námietok sťažovateľa ústavným súdom v situácii, keď sa neobrátil na príslušný dovolací súd, t. j. nepodal dovolanie, hoci ho vychádzajúc z argumentácie obsiahnutej v sťažnosti, v ktorej tvrdí také porušenie jeho procesných oprávnení, ktoré napĺňajú prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f) OSP, podať mal a mohol, by bolo porušením princípu subsidiarity ako sťažnostného atribútu vzťahu medzi ústavným súdom a sústavou všeobecných súdov (čl. 127 ods. 1 i. f. ústavy).

Nevyužitie tejto zákonnej možnosti účinnej ochrany základných práv sťažovateľa, porušenie ktorých namieta, nemožno nahradzovať sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie až vtedy, ak fyzická osoba (alebo právnická osoba) nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv (IV. ÚS 413/04). Ak sťažovateľ vo vzťahu k namietanému rozsudku krajského súdu disponoval dostupným a účinným prostriedkom nápravy v záujme účinnej ochrany svojich základných práv priamo v konaní pred všeobecnými súdmi podľa tretej hlavy štvrtej časti Občianskeho súdneho poriadku, vylučuje to právomoc ústavného súdu na meritórne prerokovanie jeho sťažnosti.

Ústavný súd podľa svojej stabilnej judikatúry nie je oprávnený poskytovať ochranu ústavnosti vo veciach, v ktorých sa sťažovateľ mohol domôcť ochrany v konaní pred všeobecným súdom vlastnými, dovolenými a Občianskym súdnym poriadkom ustanovenými procesnými úkonmi (m. m. I. ÚS 85/97, I. ÚS 89/97). Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby si účastník konania zvolil medzi súdnymi orgánmi ochrany porušených základných práv a slobôd, naopak, čl. 127 ods. 1 ústavy jednoznačne požaduje vyčerpanie všetkých účastníkovi dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred podaním sťažnosti ústavnému súdu (m. m. I. ÚS 57/2010).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd sťažnosť sťažovateľa odmietol už pri jej predbežnom prerokovaní pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami, ktoré v nej sťažovateľ nastolil.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. augusta 2010